

- нопрагматичний аспекти: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.05 – романські мови. – К., 2014. 22 с.
5. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності: монографія. – Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
 6. Кривий А. Дискурсний аналіз і сучасне мовознавство. *Дискурс іноземномовної комунікації*. – Львів: Видавництво Львівського Національного університету імені Івана Франка, 2001. С. 158–162.
 7. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: Підручник. – Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350с.
 8. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. Монографія. – К. : 2002. 392с.
 9. Славова Л. Л. Мовна особистість лідера у дзеркалі політичної лінгвоперсонології : США – Україна. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 360 с.
 10. Стрій Л. І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти. – Одеса, 2015. 190 с.
 11. Чернявская В. Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия. – М.: Флинта: Наука, 2006. 136 с.
 12. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. – Волгоград, 2000. 440 с.

Мельник А. І.
студентка ІV курсу факультету
соціально-педагогічних наук та іноземної філології
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Окательса І. І.
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри іноземної філології
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

АНГЛОМОВНІ АВТЕНТИЧНІ ПАРЕМІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: СТУПІНЬ ВИВЧЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ

Розвиток наукової думки у ХХ столітті привів до гуманізації досліджень, верифікував лінгвокогнітивний тренд, інтенсифікував дієвість принципу антропоцентризму, що вплинуло на модифікацію лінгвістич-

ної наукової парадигми. Сфера сучасної лінгвістики розширилася в модусах мови, мовлення та мовленнєвої поведінки. Мова відображає дійсність і створює картину світу, специфічну й унікальну для кожного народу, етнічної групи, мовного колективу, що використовує її як засіб спілкування. Мова – скарбничка культури, що зберігає свої цінності в лексиці, граматиці, ідіоматиці, фольклорі, художній і науковій літературі, у формах письмового й усного мовлення. Невід’ємною складовою унікальності культури кожного окремого народу є його віковий життєвий досвід. Подібні надбання додатково узагальнюють народну мудрість, що зазвичай письмово фіксується у вигляді певних стислих висловів чи паремій.

Паремії, із наукової точки зору, вивчаються пареміологією – філологічною дисципліною про будову та сутність народних висловлювань, які втілюють у собі афористичне, усталене, узагальнене та повчальне відтворення інформації про традиційні цінності та погляди, що базуються на життєвому досвіді народу в максимально стислій формі [4, с. 424]. Із позицій сучасної лінгвістики, подібними висловлюваннями потенційно можуть бути прислів’я та приказки.

Значимо, що в аспекті дослідження змін паремій загалом та прислів’їв зокрема здійснювалися спроби іменувати їх такими термінами: трансформації (О.М. Савіна), кукізм (В.І. Беліков), квазіприслів’я (Е.М. Береговська, О.Є. Жигаріна), антиприслів’я (Х. Вальтер, Т.Г. Нікітіна, W. Mieder), проverbsькі трансформанти (С.І. Гнедаш), оказіональні прислів’я (С.В. Птушко), паремії-трансформи (О.М. Антонова), нові прислів’я (В.А. Маслова).

Сучасні дослідження прислів’їв мають складну природу, оскільки їх існування на межі декількох галузей (фольклористики, семіотики, лінгвістики) зумовлює необхідність застосування комплексного міжгалузевого методологічного апарату. Вивчення прислів’їв неодноразово ставало предметом лінгвістичних розвідок як зарубіжних, так і українських учених, серед яких необхідно відзначити основні доробки І.К. Кобякової, Г.А. Левінтона, Л.С. Піхтовникової, Г.Л. Пермякова, В.О. Самохіної, Л.І. Тараненко, К.В. Чистова, С.О. Швачко, Р. Carnes, A. Dundes, P. Kirkpatrick, A. Lang, P. Skander та інших. Проблематика власне англійських прислів’їв також репрезентована низкою напрацьованих як українських, так і зарубіжних дослідників. Це праці В. Абрамова, А. Альохіна, Н. Амосова, І.С. Гулідової, Н.В. Деркач, Е.Д. Держієвої, А.О. Констянтинової, О.В. Корень, О.М. Куніна, О.В. Смирницького, Т.В. Федорова, Х. Walter, W. Mieder, Sh. Bally, L. Smit тощо.

Звернімо увагу, що значна кількість праць у контексті вивчення англійських прислів’їв базується на їх контрастивному дослідженні, зокрема в наступних аспектах: структурно-семантичному,

лінгвокогнітивну, прагмалінгвокультурологічному, лінгвокультурологічному, лінгвопрагматичному, кількісному, оцінному, порівняльному.

Огляд теоретичних розвідок свідчить про необхідність розмежування понять прислів'я та приказка та уточнення змісту парадигми цих понять. Наведемо найбільш змістовні, на наш погляд, дефініції, що віддзеркалюють інгерентні риси кожної із зазначених одиниць. Відповідно до академічного визначення, прислів'я – це «стійкий вислів, переважно фольклорного походження, в якому зафіксований практичний досвід народу та його оцінка різних подій і явищ. Прислів'я, на відміну від приказок, самостійні судження, інтонаційно й граматично оформлені як прості або складні речення» [4, с. 552].

Ідентифікуючи межі між прислів'ями та приказками, С.О. Швачко зазначає, що прислів'я позначені ущільненістю, образністю, високим антропоцентризмом, дидактичною валоративністю, предикативністю суджень, побутовою топикальністю та розмовним стилем [5]. Вихідними джерелами прислів'їв є ситуації, красномовне оформлення яких генерувало породження відповідної парадигми. Спрацьовує кругообіг семантичного дизайну: від ситуації – до прислів'я і знову – до прислів'я з інгерентною ситуацією. Прислів'я потребують відповідного лінгвокогнітивного осмислення. Їх рухомість простежується, зокрема, у трансформаціях типу приказка-прислів'я [5, с. 80]. Джерелами прислів'їв вважають людський досвід, який зафіксований у народних піснях, казках, байках, анекдотах, малих текстах.

Осмишуючи специфіку відмінностей приказок та прислів'їв, С.О.Швачко стверджує, що перші асоціюються з номінативними одиницями (НО), а останні – з комунікативними одиницями (КО). Прислів'ям властивий статус закінчених речень та прагматичної настанови. Приказки позбавлені статусу комунікативно-ситуативного судження, присуду. Це образи слів, блоки суджень, частини прислів'їв. Основним маркером приказок є синтаксична незакінченість. Приказка називає предмет, явище, факт. Прислів'я ж емпатує висловлення закінченої думки, обґрунтовану оцінку, присуд та зауваження. Їх ілюктивна сила має характер впливу на перформативне рішення реципієнта. Проте розглянуті категорії мають також спільні ознаки. Такими є художня образність та взаємна трансформація. Образність прислів'їв та приказок слугує художньому модусу порівнюваних одиниць у комунікативній та номінативній функціях [5, с. 81].

Розглядаючи проблему розмежування прислів'їв від інших суміжних понять (таких як приказки та афоризми), І.Ю. Юдіна зазначає, що прислів'я, незважаючи на лаконічність та структурну представленість у вигляді речення, є завершеними висловлюваннями [6]. Відповідно, прислів'я, на думку науковця, являють собою диктеми (елементарні тематизуючі одиниці зв'язного тексту), що виражають суттєві знакові

ознаки тексту-дискурсу: номінацію, предикацію, тематизацію (топікалізацію) та стилізацію. Систематизуючи погляди науковців щодо природи прислів'їв, дослідниця виокремлює базові ознаки вищезазначеної мовної категорії: відсутність автора, широке використання, замкнутість структури речення, наявність прямого чи переносного значення. Відповідно до наведених ознак, нею було сформовано тлумачення поняття прислів'я: «Прислів'я – це народне оцінне висловлювання-кліше повчальної семантики» [6, с. 4].

На думку А.Н. Рамазанової, прислів'я – це стійке в мові та відтворюване у мовленні узагальнювальне висловлювання у вигляді закінченого речення, що часто має переносне значення і може бути використане з дидактичною метою [2]. У порівнянні з приказками, прислів'я мають значний рівень узагальненості, тобто до їх структури можна вводити слова-маркери «завжди» або «ніколи».

Дослідниця виділяє такі найхарактерніші ознаки прислів'я:

– за формою: лаконічність (просте або складне двоскладове речення), ритмічна і/або римована організація, образність, фразеологічна стійкість;

– за змістом: узагальненість, дидактичність, оцінність, логічність, сугестивність [2].

Виокремлені А.Н. Рамазановою ознаки прислів'їв, а також погляди інших науковців, які емпатують увагу на модифікації малих текстів, дають нам підстави зробити висновок щодо структурної стійкості прислів'їв: прислів'я, в силу своєї яскравості, експресивності, активно використовуються авторами в різних типах тексту в оказіональному видозміненому варіанті, при цьому змінюється їх формальне та змістовне наповнення, але, в більшості випадків, вони не втрачають асоціативного зв'язку з узуальною формою та легко ідентифікуються серед читачів.

Відповідно до концепції Л.І. Тараненко, прислів'я – це лапідарний народний вислів повчального змісту, що шляхом узагальнення результатів соціально-історичного досвіду транслює прийдешнім поколінням провідні морально-етичні, філософські та побутово-умовивідні ідеї щодо навколишньої дійсності. За результатами проведених досліджень авторка стверджує, що система функціональних ознак прислів'я має охоплювати таку ієрархічну супідрядність: загальнодидактична функція культурно-побутова спрямованість → асоціативно-виховне функціональне призначення [3]. Говорячи про приказку, дослідниця робить висновок, що «приказка висловлює думку неповно, являє вид незамкненого кліше, частину речення, до якого приєднується авторський контекст» [3, с. 77].

Таким чином, значна кількість наукових праць присвячена автентичним пареміям як об'єкту лінгвістичних досліджень. У лінгвістичній

терміносистемі існують різнопланові за змістом дефінітивні осмислення прислів'їв та приказок. Узагальнюючи вищенаведені визначення, фіксуємо важливу закономірність: єдність науковців щодо виокремлення базової функції прислів'їв – дидактичної та завершеної думки, що, власне, й відрізняє їх від приказок. Дослідження специфіки англомовних прислів'їв із застосуванням різних підходів демонструє неоднорідність цього мовного явища та прагнення науковців окреслити нові перспективні ракурси їх вивчення. На часі більш детальне і різнопланове дослідження означеної проблематики.

Список використаних джерел:

1. Доржиева Э. Д. Этическая оценка в пословицах современного английского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 – германские языки. Москва, 2003. 178 с.
2. Рамазанова А. Н. Побудительный потенциал английских пословиц: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 – германские языки. Уфа, 2005. 23 с. Режим доступа: URL:<http://cheloveknauka.com/pobuditelnyu-potentsial-angliyskih-poslovits>. (дата звернення: 23.01.2021)
3. Тараненко Л. І. Просодичні засоби актуалізації англійських фольклорних текстів малої форми (експериментально-фонетичне дослідження): дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.04. Київ, 2016. 661 с.
4. Українська мова. Енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 2000. 752 с.
5. Швачко С.О., Кобякова І. К. Малі тексти англомовного художнього дискурсу: типологічні аспекти. Матеріали III Міжнар. наук. прак. конф. (Київ, 21 квітня 2016 р., НТУУ «КПІ»). Київ, 2016. С. 80–82.
6. Юдина И. Ю. Метафора в английской пословице: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.04 – германские языки. Москва, 2012. 18 с.

Плахотнюк В. О.
студентка III курсу
факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ЗАПЕРЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Категорія заперечення є однією з універсальних мовних категорій, які використовуються в різних функціональних стилях, тому вивчення специфіки її вираження потребує особливої уваги. Вираження негативної оцінки має низку своїх особливостей, важливих для наукового